

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3409/2022. (X. 21.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Juhász Imre és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Schanda Balázs, dr. Sulyok Tamás és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, továbbá a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság előtt 52.Pkf.637.612/2021. ügyszámon folyamatban lévő polgári nemperes eljárásban eljáró tanács (a továbbiakban: indítványozó) 3. számú végzésében döntött az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezéséről. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontjára, illetve az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdésére alapított bírói kezdeményezés a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, továbbá a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárására irányul.
- [2] Az indítvány alapjául szolgáló ügynek a bírói kezdeményezés szempontjából lényeges elemei az indítvány, illetve az Alkotmánybíróság rendelkezésére álló további bírósági iratok alapján az alábbiak szerint foglalhatók össze. A végrehajtást kérő 2017-ben előterjesztett kérelmére a közjegyző 2020-ban rendelt el végrehajtást az adóssal szemben kölcsönszerződésből eredő követelés címén. Az eljáró végrehajtó – a jegyző által kiállított adó- és értékbizonyítványra figyelemmel – megállapította, és a felekkel közölte az adós tulajdonában álló, végrehajtás alá vont lakóingatlan beköltözhető és lakott becsértékét. Az adós az intézkedéssel szemben – a lakott állapotra vonatkozó becsértéket sérelmezve – a becsérték bíróság általi megállapítására irányuló végrehajtási kifogást, egyúttal költségmentesség engedélyezése iránti kérelmet terjesztett elő. Kifogásában azt is állította, hogy a végrehajtást kérő felé nem áll fenn tartozása.
- [3] A Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) 0101-4.Vh.3999/2021/3. számú végzésével – elutasítás terhe mellett – egyrészt költségmentesség engedélyezése iránti kérelme, másrészt végrehajtási kifogása hiányainak pótlására hívta fel az adóst. A végrehajtási kifogás hiányaként a Vht. 34. § (2) bekezdéséről történő tájékoztatást követően a szakértői díjelőleg bírósági letétbe helyezésének igazolását jelölte meg. Az adós a felhívásnak a szakértői díjelőleg letétbe helyezését, és ennek igazolását illetően nem tett eleget, beadványában azonban kifogásolta, hogy a bíróság olyan költség előlegezésre hívta fel, amelynek fedezésére nincs tartaléka. Álláspontja szerint a Vht. 34. § (2) bekezdése „rossz”, alaptörvény-ellenes törvényi „passzus”, amely hátrányosan megkülönbözteti azoktól, akiknek van tőke tartaléka. Véleménye szerint a bíróság az eljárás felfüggesztése mellett köteles ezt a problémát az Alkotmánybíróságnak és a törvényhozásnak „jelenteni”. Az elsőfokú bíróság 6. számú végzésében az adós végrehajtási kifogását a Vht. 217. § (5) bekezdése alapján hivatalból, költségmentesség engedélyezése iránti kérelmét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 85. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján elutasította.
- [4] Az elsőfokú bíróság 7. számú végzésével elutasította az adósnak a végrehajtás felfüggesztésére, illetve az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelmét is. Végzése indokolásában hangsúlyozta, hogy a végrehajtás elrendelésére az adós (önkéntes) teljesítésének elmaradása miatt kerül sor, ezért végrehajtási eljárásban a szakértő költségét a becsérték kifogásnak helyt adó vagy azt elutasító döntés esetén is az adós köteles viselni. A költségviselési szabályra figyelemmel az elsőfokú bíróság álláspontja szerint sem indokolt a szakértői díj előlegezése tekintetében költségmentesség biztosítása, ennek következtében a kifogásolt rendelkezés vonatkozásában az Alkotmánybíróság eljárásnak kezdeményezése, illetve a végrehajtási eljárás felfüggesztése.

Az elsőfokú bíróság a régi Pp. 155/B. § alkalmazásával döntött az adós kérelméről, a végzés elleni fellebbezés vonatkozásában a Vht. 218. § (1) bekezdésére hivatkozott.

- [5] Az adós 8. számú beadványában az elsőfokú bíróság 6. és 7. számú végzése ellen is fellebbezéssel élt. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésével ellentétes Vht. 34. § (2) bekezdés alkalmazásával önkényesen bírálta felül a magasabb rendű jogszabályt, döntése cinikus, kirekesztő és hátrányosan megkülönböztető, ezért alaptörvény-ellenes, sérti továbbá a vonatkozó uniós szerződést is. Hivatkozott arra is, hogy nem adott okot a végrehajtási eljárás megindítására, a végrehajtást kérő jogelődjénél még a követeléskezdeményezést megelőzően felmondta a szerződést, ezért a végrehajtási eljárás kezdeményezésére a végrehajtást kérő „illegitim”, a jogutódlás megállapítása során az eljáró bíróság álláspontja szerint törvényt sértő módon döntött.
- [6] A fellebbezés(ek) benyújtását követően az elsőfokú bíróság 2021. október 25-én kelt 9. számú végzésében az adós részére teljes személyes költségmentességet engedélyezett.
- [7] Az adós fellebbezései folytán a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság előtt két másodfokú ügy van folyamatban: az elsőfokú bíróság – az adós végrehajtási kifogását és személyes költségmentesség engedélyezése iránti kérelmét elutasító – 6. számú végzése elleni fellebbezés alapján 52.Pkf.637.611/2021. ügyszámon, és az elsőfokú bíróság – az adós végrehajtás felfüggesztése és az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése iránti kérelme elutasításáról rendelkező – 7. számú végzése elleni fellebbezés alapján 52.Pkf.637.612/2021. ügyszámon.
- [8] 2. Az indítványozó az előtte 52.Pkf.637.612/2021. ügyszámon folyamatban lévő ügyben fordult az Alkotmánybírósághoz: 3. számú végzésében az elsőfokú bíróság 7. számú végzését részben megváltoztatva kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése, valamint a támadott jogszabályi rendelkezésnek az elsőfokú bíróság előtt folyamatban volt, illetve a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság előtt 52.Pkf.637.611/2021. ügyszám alatt folyamatban lévő másodfokú eljárásban történő alkalmazásának kizárását E végzésében a indítványozó bíróság - az Alkotmánybíróság kezdeményezett eljárásának befejezéséig – részlegesen, a végrehajtási kifogással érintett ingatlanra vonatkozó végrehajtási cselekményekre kiterjedő hatállyal felfüggesztette az adóssal szemben az eljáró Végrehajtói Iroda előtt 0223.V.0148/2021. ügyszám alatt folyamatban lévő végrehajtási eljárást.
- [9] Az indítványozónak a bírói kezdeményezésre vonatkozó álláspontja szerint a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata – „A költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem vehető igénybe.” – (a továbbiakban: támadott jogszabályi rendelkezés) olyan tiltó rendelkezést tartalmaz, amely sérti az Alaptörvényben rögzített törvény előtti egyenlőséghez, az alapjogoknak mindenki számára megkülönböztetés nélküli biztosításához, valamint a jogorvoslathoz való jogot. A jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalmát az Alkotmánybíróság egyes határozataira hivatkozással kifejtve kiemelte, hogy ezen alapjog mindenkit egyenlően, bármely – így vagyoni helyzet szerinti – megkülönböztetés nélkül megillet. Álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezés – figyelemmel a Vht. 140. § (7) bekezdésére, 217. § (5) bekezdésére, valamint az ingatlan becsértékének bíróság általi megállapítására irányuló végrehajtási kifogás előterjesztésével egyidejűleg letétbe helyezendő szakértői díj előlegének összegéről szóló 39/2012. (VIII. 27.) KIM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. és 2. §-ára – sérti a megjelölt alapjogokat, mert egyértelműen különbséget tesz az ingatlan végrehajtó által megállapított becsértékével szemben végrehajtási kifogás előterjesztésére jogosultak között azok vagyoni helyzete szerint, ezáltal nem biztosítja valamennyi jogosult számára a hatékony jogorvoslathoz való jogot, illetve a törvény előtti egyenlőséget.
- [10] Az indítványozó érvelése szerint a Vht. 217. § (1) bekezdése a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos jogorvoslatként biztosítja a végrehajtási kifogást, a Vht. és az R. általa megjelölt rendelkezései alapján viszont amennyiben a végrehajtási kifogás előterjesztésére jogosult az ingatlan becsértékének bíróság általi megállapítását kéri, vagyoni helyzetétől függetlenül köteles a végrehajtási kifogás előterjesztésével együtt letétbe kell helyezni az igazságügyi szakértő díjának fedezésére szolgáló, a R.-ben meghatározott összeget. Az indítványozó által alaptörvény-ellenesnek vélt jogszabályi rendelkezés alapján engedélyezhető költségkedvezmény hiányában azok jogorvoslati kérelmét is érdemi vizsgálat nélkül kell elutasítania a bíróságnak, akik igazoltan nem képesek a szakértői díj előlegezésére. Hangsúlyozta, hogy a Vht. 9. §-a alapján a végrehajtási eljárásban is alkalmazandó polgári perendtartásról szóló törvény által rögzített költségkedvezmények rendszere ugyanakkor azért került kialakításra, hogy egyfajta védőhálót biztosítson azok számára, akik vagyoni helyzetük miatt egyébként nem tudnák bírósági eljárás útján érvényesíteni igényeiket. A támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozó

megítélése szerint a régi Pp. 84. § (1) bekezdésével, illetve a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 94. § (1) bekezdésével, valamint az ezek alapjául szolgáló elvekkel a bírósághoz fordulás jogát is sértő módon ellentétes. „Jelezte” emellett, hogy adott esetben „felmerülhet”, hogy a Vht. támadott rendelkezése nemzetközi szerződésbe is ütközik, e körben az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikk (3) bekezdésére hivatkozott.

- [11] 3. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként [24. cikk (1) bekezdés] alkotmányos kötelezettségeit hatáskörei gyakorlása folytán teljesíti [3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [7]]. Az Abtv. 51. § (1) bekezdés szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény, valamint e törvény szerint arra jogosult indítványa alapján jár el. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja által biztosított hatáskörében eljárva az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezésre felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját. Az Abtv. 25. § (1) bekezdés alapján a bíró egyedi normakontroll eljárás kezdeményezésére jogosult „[h]a a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.” E rendelkezésekből következik, hogy a bírói kezdeményezés az Alkotmánybíróság eljárásában indítványnak minősül, érdemi vizsgálat alapjául azonban az indítvány csak akkor szolgálhat, ha megfelel az Alaptörvény és az Abtv. által meghatározott formai és tartalmi feltételeknek [például 3056/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [10]]. Az Alkotmánybíróságnak ezért elsődlegesen azt kellett vizsgálnia, hogy a bírói indítvány megfelel-e a vele szemben támasztott törvényi követelményeknek.
- [12] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a bírói indítványnak is meg kell felelnie azoknak a törvényi előírásoknak, amelyek – az indítványozásra jogosult személyétől függetlenül – valamennyi indítványra vonatkoznak. Az indítványokra általában vonatkozó feltételeken túl az egyedi normakontroll eljárás kezdeményezésére irányuló bírói indítvány érdemi elbírálásához további két, egymással összefüggő feltételnek is teljesülnie kell. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja és az Abtv. 25. § (1) bekezdése értelmében a bíró az előtte folyamatban lévő egyedi ügyben, és az ezen ügy elbírálása során alkalmazandó jogszabályi rendelkezés vizsgálatát kezdeményezheti az Alkotmánybíróság előtt. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy az indítvány a bírói indítványra vonatkozó ezen különös feltételeknek megfelel-e.
- [13] 3.1. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése alapján a bírók függetlenek, és csak a törvényeknek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A 28. cikk értelmében a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályokat elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. A bíró a meggyőződése szerint alaptörvény-ellenes jogszabály, jogszabályi rendelkezés alkalmazását nem mellőzheti, a jogszabályok alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak van hatásköre. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja, illetve az Abtv. 25. § (1) bekezdése egyedi normakontroll kezdeményezésére biztosít jogosultságot a bírónak arra az esetre, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során alaptörvény-ellenes jogszabályt kell alkalmaznia. A bírói kezdeményezésre indult eljárás eredménye biztosíthatja, hogy a bíró törvényeknek való alávetettsége csak az alkotmányos jogszabályok vonatkozásában álljon fenn. Ezzel az értelmezéssel áll szoros összefüggésben az Abtv. 25. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint egyedi normakontroll kezdeményezésére a bírósági eljárás felfüggesztése mellett kerül sor. A bírósági eljárásnak a felfüggesztés következményeként történő nyugvása az Alkotmánybíróság döntésének bevárása, alapos indítvány esetében pedig a jogi szabályozás Alaptörvénnyel való összhangjának megteremtése céljából szükséges. A fentiekből következően a kezdeményezés alapjául szolgáló egyedi bírósági ügy felfüggesztése Abtv. 25. § (1) bekezdés szerint nem bírói mérlegelés tárgya, a bírósági eljárás felfüggesztésére a kezdeményezéssel együtt, azzal egyidejűleg köteles a bíróság. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy nem csupán az Abtv. 25. § (1) bekezdése, de a bíróság által alkalmazott régi Pp. 155/B. § (3) bekezdése is kötelezővé teszi a bíróság számára eljárásának a bírói kezdeményezésről való döntéssel egyidejűleg történő felfüggesztését. A fentiekből az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az következik, hogy az egyedi normakontrollra irányuló bírói kezdeményezés akkor felel meg az Abtv. 25. § (1) bekezdésének, ha a bíró az előtte folyamatban lévő egyedi ügyben fordul az Alkotmánybírósághoz, és eljárását erre tekintettel felfüggeszti [lásd hasonlóan 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [5]; 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [22]].

- [14] Az indítványozó az előtte 52.Pkf.637.612/2021. ügyszámon folyamatban lévő eljárás során 3. sorszámú végzésében határozott a bírói kezdeményezésről, a bírósági eljárást azonban nem függesztette fel (a végrehajtó előtt folyamatban lévő végrehajtási eljárás részleges felfüggesztéséről döntött), ezért a bírói indítvány nem felel meg az Abtv. 25. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek egyikének. Az indítványozó bírói tanács az előtte 52.Pkf.637.611/2021. számon folyamatban lévő – másik – másodfokú eljárást a régi Pp. 152. § (2) bekezdése alkalmazásával, mérlegelési jogkörében függesztette fel.
- [15] 3.2. Bár a bírói kezdeményezésre vonatkozó különös, egyúttal összekapcsolódó feltételek egyikének hiánya nem teszi szükségessé, az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy a kezdeményezés tárgyára vonatkozó törvényi feltételnek a bírói indítvány megfelel-e. A bíró egyedi normakontroll kezdeményezésére jogosult, ezért csak olyan jogszabály, jogszabályi rendelkezés alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezheti, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja, illetve az Abtv. 25. § (1) kezdés alapján, amelyet az előtte folyamatban lévő (és a kezdeményezésre tekintettel felfüggesztett) ügyben, annak elbírálása során alkalmaznia kell(ene).
- [16] Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban, hogy az alkalmazandó jog megválasztása, meghatározása az ügyben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik {például: 6/2014. (II. 26.) AB határozat, Indokolás [14]; 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [6]; 3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [24]}, ezért az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy a rendes bíróságnak az alkalmazandó jogra vonatkozó döntését felülbírálja. Nem mellőzheti ugyanakkor az Alkotmánybíróság azon kötelezettségét, hogy megvizsgálja, megfelel-e a konkrét indítvány a vele szemben támasztott törvényi követelményeknek. Ezt a feladatot a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazásával kapcsolatban az Alkotmánybíróság csak abban az esetben tudja elvégezni, ha a bírói indítvány nem csupán kijelenti, de határozott indokolással egyértelművé is teszi a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazásának szükségességét a kezdeményezés alapjául szolgáló ügyben. Az indítvány nem tartalmaz állítást, így érveket sem arra vonatkozóan, hogy az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése, illetve a végrehajtási eljárás felfüggesztése tárgyában folyamatban lévő másodfokú eljárásban a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondatát alkalmaznia kellene. Az indítványozó által megfogalmazott alkotmányos aggályok az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem a kezdeményezés alapjául szolgáló ügyre vonatkoznak, nem azzal vannak közvetlen összefüggésben. Ezt a megállapítást támasztja alá az Alkotmánybíróság szerint, hogy az indítványozó a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárását nem ezen eljárás vonatkozásában, hanem az elsőfokú bíróság előtt folyamatban volt, illetve az elsőfokú bíróság 6. számú – az adós végrehajtási kifogását és költségmentessége engedélyezése iránti kérelmét elutasító – végzése elleni fellebbezés folytán folyamatban lévő másodfokú eljárásban kezdeményezte. A fentieket értékelve az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 25. § (2) bekezdés szerinti azon feltételnek sem, miszerint a bírói indítvány a kezdeményezés alapjául szolgáló bírósági ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezésre vonatkozik.
- [17] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezés nem felel meg az Abtv. 25. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek, ezért – a további törvényi követelmények vonatkozásában a vizsgálatot mellőzve – a bírói kezdeményezést az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján visszautasította.
- [18] Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a jelen ügyben hozott végzése nem képezi akadályát annak, hogy az indítványozó bíróság az alkotmányos rendelkezések keretei között és az eljárási garanciák betartásával a támadott jogszabályi rendelkezés érdemi vizsgálatára alkalmas bírói kezdeményezéssel forduljon az Alkotmánybírósághoz.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[19] Egyetértek a rendelkező részben foglaltakkal.

[20] 1. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróság az irányadó gyakorlatának megfelelően jutott arra a következtetésre, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 25. § (2) bekezdése szerinti azon feltételnek, miszerint a bírói indítványnak a kezdeményezés alapjául szolgáló bírósági ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezésre kell vonatkoznia. A jelen esetben egyértelműen megállapítható, hogy az indítványozó a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárását nem a kezdeményezés alapjául szolgáló ügyben, hanem az elsőfokú bíróság előtt folyamatban volt, illetve az elsőfokú bíróság 6. számú – az adós végrehajtási kifogását és költségmentessége engedélyezése iránti kérelmét elutasító – végzése elleni fellebbezés folytán folyamatban lévő másodfokú eljárásban kezdeményezte.

[21] 2. Lényegesnek tartom ugyanakkor, hogy az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben hozott végzése nem képezi akadályát annak, hogy az indítványozó bíróság a támadott jogszabályi rendelkezés érdemi vizsgálatára alkalmas bírói kezdeményezéssel forduljon az Alkotmánybírósághoz. Ezzel összefüggésben ugyanakkor lényegesnek tartom kiemelni az alábbiakat.

[22] Az Alkotmánybíróság a 773/D/2007. AB határozatában a Vht. 34. § (2) bekezdésének az indítvánnyal érintett rendelkezésével tartalmában hasonló szabályt a korábbi – még az Alaptörvény hatályba lépése előtti – gyakorlatában már vizsgált. Ennek során az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból nem következik olyan tilalom, amely megakadályozná, hogy az igazságszolgáltatás működtetési költségek ne lennének a felekre átháríthatók. A tisztességes eljárásból fakadó követelményekből nem vezethető le a perlekedéssel kapcsolatos költségek viseléséből eredő kockázatok teljes kiküszöbölése [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 302].

[23] Az Alkotmánybíróság utalt arra is, hogy a bírói út igénybevételére vonatkozó alkotmányi rendelkezésből csak az következik, hogy – a jogalkotót megillető széles mérlegelési jogkörben – amikor szükséges a perrel kapcsolatos kiadásokra is megfelelő támogatási rendszert biztosítson, olyan mértékben, hogy a költségviselési szabályok folytán a bírói út igénybevétele ne lehetetlenüljön el. A kedvezményekre és mentességekre azonban senkinek nincs alanyi joga [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281; 1074/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 452, 453–454; 1518/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 570, 571; 181/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 588, 589; 574/B/1996. AB határozat, ABH 1996, 628, 629; 539/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 734, 735; 1106/B/1997. AB határozat, ABH 2003, 1018, 1023].

[24] Lényegesnek tartom annak kiemelését is a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatból, miszerint a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése – akár jogszerű kényszerítés árán is –

a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. A végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyi jogokat kell elvont módon védeni, hanem az „ártatlanságában” a megelőző eljárás során megcáfolt jogsértővel szemben kell konkrét törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazni. Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kizsákmányozható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet (773/D/2007. AB határozat, ABH 2010, 1724).

- [25] 3. A fentiek alapján látható, hogy az Alkotmánybíróság részben már vizsgálta a perköltségviselésnek a Vht. 34. § (2) bekezdésében foglalt szabályait, és a kidolgozott alkotmányos szempontok támpontul szolgálhatnak egy esetleges bírói kezdeményezés érvrendszerében is.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [26] Egyetértettem a többségi döntéssel abban a kérdésben, hogy az indítvány nem felelt meg a törvényi feltételeknek, mivel a bíróság nem azon az ügyszámon folyó ügyben függesztette fel eljárását, amelyben alkalmaznia kellett volna a Vht. 34. § (2) bekezdését. Ugyanakkor álláspontom szerint a végzés nem ad kellő támpontot az indítványozó bíróság számára, hogy a visszautasítást követően hogyan és mely (bírói) ügyszámon terjeszthet elő újabb indítványt, amennyiben továbbra is alkotmányossági aggályai vannak a Vht. 34. § (2) bekezdésével kapcsolatban. Összességében úgy vélem, hogy pontosabb/egyértelműbb – akár adott bírósági ügyszámra is kiterjedő – tájékoztatást kellett volna részesíteni az indítványozó bíróságot.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [27] A végzés indokolásának 3.2. pontjában (Indokolás [15] és köv.) rögzített eljárási akadály mibenléte (a támadott rendelkezésnek az indítvány alapjául szolgáló ügyben történő alkalmazandóságának hiánya), és azzal összefüggésben az ezen akadály elhárításának és egy esetleges – eljárásjogi szempontból is megfelelő – újabb bírói kezdeményezés benyújtásának lehetőségével kapcsolatos tájékoztatás kapcsán indokoltnak tartom az indoklás szövegének további egyértelműsítését.
- [28] Nézetem szerint tömören, ugyanakkor a 3.2. pontban (Indokolás [15] és köv.) írtaknál egyértelműbben, *expressis verbis* szükséges hangsúlyozni azt az álláspontot, hogy a támadott szabály kizárólag az 52.Pkf.637.611/2021. ügyszámon folyamatban lévő ügyben kerülhet alkalmazásra, de az az 52.Pkf.637.612/2021. számú ügyben, amelyben az indítványnak az Alkotmánybírósághoz történő benyújtására ténylegesen sor került – tekintettel az alapügynek a fellebbezések következtében másodfokon történő különválására és az egyes ügyszámokon folyó eljárások tartalmára – fogalmilag kizárt.
- [29] Ez a kiegészítés kézzelfoghatóbbá teszi a visszautasító végzés utolsó bekezdésében foglalt megjegyzést is, és ezáltal méginkább értelmezhető az a probléma, mely az indítvány elbírálásának a támadott rendelkezés alkalmazandóságával összefüggésben útjában állt.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró különvéleménye

- [30] A végzés rendelkező részét és indokolását nem támogattam.
- [31] A bírói kezdeményezés tárgya a bírói jogvédelem végrehajtási eljárásban betöltött funkciójával kapcsolatos. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján alanyi jog a bírói út igénybevétele és a hatékony bírói jogvédelem, melyek feltételeit az államnak kötelessége biztosítani {5/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [43]}.
- [32] A tárgyi ügy elbírálásakor az Alkotmánybíróság többségi álláspontja álláspontom szerint formalista szemléletet követett. Az Abtv. 25. § szerinti eljárás megindításának egyik feltétele a bírósági eljárás felfüggesztése. A bírói kezdeményezés tárgyában hozott végzés rendelkező része és indokolása alapján a tárgyi ügyben, az adott vagyontárgy végrehajtásával kapcsolatban az eljárás felfüggesztésre került. A végrehajtási kifogás tárgyában hozott, az alkotmánybírósági eljárást kezdeményező végzés tehát egyértelműen az alaptörvény-ellenesnek vélt szabály alkalmazásával érintett végrehajtási cselekmény foganatosításának felfüggesztéséről rendelkezik. A többségi döntés indokolása szerint a bírósági eljárás felfüggesztésére nem került sor. Nem értek egyet ezzel az állásponttal, mert az eljáró bíróság végzése tényszerűen ellentmond ennek a megállapításnak.
- [33] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A bíróságoktól az Alaptörvény 28. cikke a jogalkalmazás során elvárja az Alaptörvénnyel összhangban álló jogértelmezést. Ha az eljáró bíróság alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazását észleli, akkor az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezheti [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pont, Abtv. 25. § (1) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok az Alaptörvényben biztosított feladataikat a tárgyi eljárástípusban közösen, egymásra tekintettel látják el és végeredményben az Alaptörvény 28. cikk harmadik mondata szerinti „józan észnek és a közjónak megfelelő erkölcsös” Alaptörvény és jogszabályértelmezési célok érvényre juttatása közös felelősségük. A végzés indokolásában követett formalista szemlélet nem támogatja ezen célok érvényesülését.
- [34] A tárgyi ügyben az Alkotmánybíróságnak érdemben kellett volna vizsgálni az indítványt. A bírói kezdeményezés a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességét állította. Az eljáró bíróság társadalmilag érzékeny jogi rendelkezés alaptörvény-ellenességét állította.
- [35] A végrehajtási eljárásban igénybevehető jogvédelmi eszközök és azok anyagi előfeltételeinek alkotmányos értékelése az Alkotmánybíróság feladata. A jogvédelem jellege, igénybevételeének lehetősége, a jogvédelem feltételrendszere szociálisan érzékeny kérdés, melyben az egymással szembenálló alkotmányos alapjogok, értékek méltányos és igazságos egyensúlya az Alkotmánybíróság eljárása során mérlegelendő kérdések. A korábbi alkotmánybírósági gyakorlat értékelése, annak az ügyre és a tényleges társadalmi és gazdasági viszonyokra vetítése véleményem szerint az érdemi elbírálást indokolták volna. A bírói kezdeményezés formalista kezelése azonban ebben az eljárásban ezt nem tette lehetővé.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

- [36] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

- [37] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/274/2022.

• • •